

PREDICATORIULU

SATEANULUI ROMANU.

SCRIERE PERIODICA

pentru

predici si alti articuli dein sfer'a basericésca.

CUVENTU FUNEBRALU

la serbarea parastasului pentru adormitul in Domnulu

SIMEONU BARNUTIU

rostitu de *Joane V. Rusu* protopopulu Sabiiului, in anulu 1866.

Scírea adîncu patrundiatória despre mutarea din acésta viétia la cele eterne a unui pré stimatu si pré iubitú barbatu si ffiu alu natiunei romane, ni-a intrunitu animele nóstre celea sfasiáte de dorere, celea cuprense de doliulu întristareii pentru asia mare pierdere, cá in acést'a dí, se ne adunamu in acestu locu de rogatiune, in acést'a casa domnedieésca, si se inaltiamu rogatiuni fierbinti la altariulu Celui Atotu-potente, pentru fericitulú repausu alu unui deintre cei mai scumpi ffi ai natiunei nóstre. Care deintre Gelnicii mei audítori cu anima romana nu va scí cà in acestea momente e vorba despre mórtea celui mai zelosu filiu si barbatu alu gentei traiane? Care nu suspina in acestea secunde preste pierderea marelui *Simeonu Barnutiu* fostu profesoriu la Universitatea din Jasí, carele dupa o viétia nu prea lunga — inse sbuciumata si valurósa prin luptele sale nationale, — in 28 Maiu 1866, se mutà la cele eterne, în loculu nascerei sale, Boccea romana! Candu fa-

cemu noi acést'a, nu facemu alt'a, decâtu numai ne imple-
nimu o detoríá de pietate si reverentia, cu care suntemu
detori catra benefactorii si inaintatorii culturai si esistentiei
nóstre spirituali si morali; ne implenimu o detoríá morale,
o detoríá religiósá, o detoríá de recunoscintia, carea nu
ne este iertatu a o desconsiderá si a o despretiu! Cáci
déca legea morale, déca sentiulu de pietate si de recuno-
scintia, prescru si demanda, cá filii cei buni se onóreze
cu adúnca veneratiune umbrele parentíloru sei, a parentí-
loru acelor'a, cari i-au produsu, i-au crescutu, i-au nutritu,
si i-au fericitu: cu câtu mai vertosu totu acé'a lege mo-
rale, totu acelu sentiulu de pietate si recunoscintia, ne
indetoréza si pre noi in intielesulu moralu cá pre filii ade-
verati a unui corpu morale, a unei natiuni, pre fratii nostri
dulci si de unu sange, cari s'au luptatu pentru benele nostru,
pre barbatii nostri cei distincti, pre benefactorii si lucé-
ferii natiunei nostre — se-i onoram si se-i stimamu si
precum in viétia, asia si dupa mórte, dupa trecerea
loru din ast'a viétia plena de lupte corporali si spirituali,
se le onoram umbrele si memori'a loru? si acést'a cu
atátu mai multu, cáci genii natiuniloru suntu rari; ei
suntu numai producturile unoru secolu! Sî neluarea in séma,
neglegerea acelei lege morale, ce ne indetoréza respec-
tulu ataroru genii ni-ar' supune la pecatele celea mai grele!
Se le redicamu deci, nu numai monumente visibile sî pe-
ritórie, ci si monumente nevisibile — neperitórie, voiu se
dîcu, monumente in camerele animei nóstre celei cal-
duróse, carea trebuie se bata pentru totu, ce e nobilu,
frumosu si sublimu. Si acést'a detoríá, crediu eu, cá
o implenimu in parte si prin actulu presente, carele e unu
actu de religiositate si pietate, — e serbarea unui
parastasu pentru eternulu repausu a sufletulu celui

nobilu alui *Barnutiu*, mutatu la locuintiele eterne, — a acestui barbatu pré meritatu alu natiunei nóstre romane!

Crediu dar', on. si geln. auditori! cá singuru de ast'a detoría condusi si patrunsi, ne-amu adunatu sî noi cu totii astadi in acestu locu santu, cá uniti in animi si in cugete, se aducemu tributulu aduncei nóstre stime si reverintie umbrei acestui barbatu plenu de merite pentru cultur'a nóstra spirituale si natiunale; se dămu tributulu aduncei nóstre recunoscientie umbrei unui barbatu, carele in tóte dîlele vietiei sale, a fostu unu sóre luminatoriu, ce a incaldítu cu benefacutóriele sale radie de cultura, animele cele recite a fililoru natiunei sale; se depunemu, dîcu, tributulu aduncei nóstre stime si pietate marelui si stralucitului nostru *Barnutiu*, carele a datu invetiatura si crescere tenerimei romane din tóte partile in cursu de mai multi ani! Cu unu cuventu: ne-amu adunatu, on. auditori! cá se versamu câte o lacrima fierbente pré mormentulu intru fericire incununatului barbatu, si se rogamu pre parentele indurariloru, cá spiritulu celu sublimu si nobilu a repausatului, se-lu transporteze in campurele Eliseului, in campurele fericirei eterne, si de acolo cá unu genú bunu alu natiunei sale, — pentru acarei gloria si fericire si-a sacrificatu dîlele cele mai frumóse ale vietiei — se privésca cu mangaiare si bucuría la filii, conationalii sî învetiaceii sei! Pierderea lui, o gelesce una natiune, unu poporu intregu, o gelesce tenerimea romana, ace'a tenerime, carei i-a fostu mentorulu si patronulu celu mai adictu; o gelescu acei multi discipuli, astadi in oficia publice, carii au de a multiamí o parte insemnata din cultur'a si fericirea loru presenta acestui parente dulce si profesoriu alu loru; o gelescu in urma, musele Parnasului, cari au pierdutu prin repausatulu in Domnulu, pre unulu, deintre cei mai devotati

adoratori a scientieloru, — carele in tóte dfilele vietiei sale
a sacrificatu Minervei si museloru!

Dar nu voiu însirá aci virtutile, faptele si meritele
acestui fenomenu raru, pre orizonulu natiunei nóstre; nu!
caci debilele mele cuvante, nu suntu in stare a le poté
esprime; ele suntu cu multu mai cunoscutu, decâtu se aiba
lipsa de a mea demonstrare; ele suntu latíte in tóte an-
ghiurele, pre unde se afla câte o suflare romana, de ele
vorbescu natiunile culte ale Europei, istori'a — oglind'a
némentiunósa a trecutului, — de acestea va vorbí cu mandría
din seculi in seculi posteritatea romana! Faptele si meri-
tele marelui *Barnutiu* se caracteriséza fórtu potrivitu prin
cuvantele strabunului nostru Cicerone, care díce: „*haec
ampla sunt, haec divina, haec immortalia: haec fama cele-
brantur, monumentis annalium mandantur, posteritati propa-
gantur.*“¹⁾ BCU Cluj / Central University Library Cluj

Numai un'a detoría morale si religiosa am cugetatu
eu, se-mi implenescu cu ast'a ocasiune, aruncandu numai
o generala si scurta privire preste faptele si meritele ace-
stui barbatu alu patriei si natiunei. — Merita acestu genú
raru alte panegirice mai ample, mai bogate si in florite;
dar lasu se o faca acést'a cei mai competenti cá mene,
eu ve rogu numai, geln. audítori, cá se veniti cu mene
si unindu-ne in cugete si in semtíri, se versámu lacrimu
de condorere si doliu la mormentulu acestui escelentu
barbatu, se-í dámu pré-meritatulu tributulu alu onórei celei
de pre urma, si inaltandu din animi ardinte, rogatiuni
devote la altariulu celui Atotu-potente pentru fericítulu si
eternulu repausu a sufletului celui nobilu mutatu dela noi;
se-í dícemu cu totii din anima patrioteca: „*Barbate alu*

¹⁾ Cicero pro Sextio c. 48, §. 102.

natiunei, filozofe pré-invietate: noi reveritori umbrei T'ale
ti oftanu repausu dulce si fericire vecinica; fia-ti in eternu
memori'a T'a intre noi, ér' spiritulu Teu celu nobilu, se fia
geniulu aparatoriu alu natiunei romane intru multi seculi."
AMINU.

Fredica pentru Domnec'a a III-a dupa Rosalie.

*Cautati mai antaniu imperati'a lui Domnedieu si
dreptatea lui, si celéalalte tóte se voru adauge
voue. Ev. Mateiu c. VI. v. 33.*

Domnulu nostru Isusu Christosu in sant'a Evangelia
de astadi ni pune inainte dóue adevaturi, dóue invietaturi
sante, cari de le vomu impleni vomu avé celu mai mare
cascigu, de care ne vomu bucurá in veci; si anume: ne
provóca Christosu cá se nu ne ingrigimu cu sufletulu no-
stru, cá ce vomu mancá seau ce vomu bé, neci cu trupulu
cu ce ne vomu imbracă, indrumandu-ne la paserile ceriu-
lui si la crinii campului, pre cari Domnedieu asia manu-
natu le nutresce si le imbraca, cátu neci Solomonu impe-
ratulu intru tóta marirea s'a, nu a fostu asemenea loru;
si a dou'a ne indémna, cá se cautamu mai antaiu impera-
ti'a lui Domnedieu si dreptatea lui, celéalalte tóte ni se voru
adauge nóue, cu alte cuvinte: se nu ne ingrigimu numai
de cele lumesci si asia trecatórie, ci mai tare de cele su-
fletesci, radiemendu-ne cu totul voiei lui Domnedieu, si
asia se vietuimu aici, asia se ne nisumu a impleni lucruri-
le nóstre de aici, cá resplat'a sigura a acelor'a se fia
fericirea vecinica. E dreptu, I. m., cá multe si nenumerate
suntu cugetele, grigile si lipsele omului aici pre pamentu,
mfi si mfi deprinderile lui, mfi si mfi intorsaturile lui, —
dar' intre tóte aceste cea mai mare grigia a nóstra se fia
cascigarea fericirei vecinice, pentru-cá: I. celu-ce casciga
— dobândesce — fericirea vecinica, mantuirea sufletulu,
acel'a a dobânditu tóte, si éra II. celu-ce pierde fericirea

vecinica, mantuirea sufletului, acel'a a perdutu tóte pre vecia, — despre aceste voiu vorbí eu acumu, fíti cu buna ascultare!

I.

Cu câtu e mai bunu si folositoriu cev'a lucru, cu atât'a mai tare trebuie se ne silimu in cascigarea si sustinerea aceluia; si ce póte fi mai bunu si folositoriu pentru omu, decâtu mantuirea sufletului, decâtu fericirea vecinica, prin care omulu 'si dobândesce sîe-si tóte pre vecie.

Asia e, iubiti crestini, cu mantuirea sufletului, omulu a dobânditu tóte, pentru-cà nemicu nu lipsesce alesfloru lui Domnedieu din tóte bunurile sufletesci, ce le-a promis Domnedieu tuturoru celoru ce-i servescu Lui cu credintia; e dreptu crestiniloru! cà si lumea acést'a are bunurile sale trecátorie, inse lumea e nedrépta in impartírea acelor'a; càci unui'a î-i dà sanatate, altui'a avutia, unui'a onóre si domnia, altui'a frumsétia, unui'a bucuria si indestulare, altui'a superare si amaratiune, neci unui'a, seau fórté la pucini dà tóte; are lumea acést'a bunurile sale, dar' si celu ce le posiede ácele tóte, cá si Solomonu, totusi in lips'a binelui adevveratu ce lipsesce in laintrulu lui trebuie se strige: *desiertatiunea desiertatiuniloru, si tóte sunt desiertatiune*; éra din contra resplat'a si binele sufletului fericitu este ênsusi Domnedieu, isvorulu tuturoru bunatátiloru, si a fericirei adevverate; acumu crestiniloru! ce scadere seau ce lipsa póte avé acel'a, care are pre Domnedieu? Afora de acést'a, celu-ce dupa lucrulu si sirguintia s'a de aici, — ori scriendu, cá deregatoriu, ori lucrandu pamentulu cá economu, ori continuandu ceva maiestria — 'si casciga ceva avere pamentésca, in câte parti trebuie se o imparta elu ace'a? trebuie din ace'a se deie dare — contributiune — tieriei, cetatei seau satului — comunei — in care locuesce, trebuie se sustiena pre casnicii sei, ba de multe-ori trebuie se impartesiésca chiaru si pre inimiculu seu; — éra din contra, mantuirea sufletului, fiacare si-o casciga sîesi, déca dà unu pocalu de apa celui insetatu, déca intinde o

bucata de pane celui flamându, seau prin alte fapte bune scerge lacrimile amare de pre ochii veduveloru, orfaniloru si altoru lipsiti, éta cà e alui resplat'a, e alui cunun'a nevescedîta, ce a promis Domnedieu alesîloru sei. Pentru ace'a crestiniloru: *Cautati mai antaiu imperati'a lui Domnedieu si dreptatea lui, si celéalalte tôte se voru adauge voue!* ¹⁾

Câtu de scurtu-tienatorie suntu bunurile lumei acesteia, I. m., vedemu in tóta dîu'a: unu focu, una grândina si alta nenorocire neasceptata ni rapesce averea, o limba clevetitória ni strica omenî'a si numele bunu, o bucata de mancare, seau pucina beutura nepotrivita ni strica sanatatea, o scire seau veste rea ni strica voi'a buna, si mai pre urma mórtea ni rapesce totu. *Suflete alu meu* — vorbesce in sene avutulu nebunu — *ai multe bunetati strinse pre mai multi ani, odihnesce, mananca, bé si te desfutéza; éra Domnedieu f-i graiesce acestui'a: Nebune! intru acést'a nópte voru se céra sufletulu teu dela tene, dar' celea ce a-i strênsu acui voru fi?* ²⁾

Asia pieru, asia se nemicescu tôte pre pamentu, asia si viéti'a omului, piere cá fumulu, — numai ace'a ce speramu dupa mórte nu se va schimbá, nu va scadé numerulu fericitiloru din ceriu, càci acel'a e necuprensu, — nu se va stramutá in veci bucurî'a alesîloru in plangere, càci ace'a e nestramutavera, — nu se póte teme sufletulu dreptu de perderea fericirei, pentru-cà e nemoritoriu; va scerge — dîce s. scriptura — va scerge Domnulu acolo tóta lacrim'a de pre tóta faci'a, — dreptu ace'a: *Cautati mai antaiu imperati'a lui Domnedieu si dreptatea lui, si celéalalte tôte se voru adauge voue!*

Dóue cà ni stau inainte Iub. Crestini! calea vietiei, si calea perirei, un'a duce la viétia, ce'alalta la perire, pre un'a dintre aceste trebue se mérga, se caletorésca fiacare dintre moritori; si óre de unde e ace'a, cà multi,

¹⁾ Mateiu c. VII. v. 33.

²⁾ Luc'a c. XII. v. 19---20.

suntă, cari ambla pre calea lata, ce duce la perire, si pucini, fôrte pucini, pre cea stremta, ce duce la viétia? De unde e ace'a, cà mai bucurosu facemu si suferimu aici ori-ce pentru folosulu trecatoriu alu lumei acesteia, — si pucinu seau dóra nemicu pentru fericirea vecinica? Eu credu cà de acolo e acést'a, I. m., cà aceste de aici suntă in presente ér' celealalte in venitoriu, — aceste de aici le vedemu noi insî-ne si le semtîmu, ér' cele din venitoriu de le sî credemu, dar' nu ni-le potemu inchipuí, amagindu-ne cu invetiatur'a unoru ómeni reutatosi, a traí numai presentelui, cá si cum Domnedieu nu ni-ar' ff descoperitu nóue prin patriarchi si profeti si mai pre urma prin unulu nascutu Ffiulu seu Isusu Christosu, ce avemu de facutu, cá caletorindu pre calea stremta se ajungemu la fericirea adeverata.

Noi inse, iubiti crestini! se ni redicamu adese-ori mentea si cugetulu dela ceste trecutórie la cele vecinice, se socotimu desu la sórtea vecinica a sufletului nostru nemoritoriu — si se meditamu, se precugetamu bine, câtu si ce bine casciga omulu cu fericirea vecinica, precum si ace'a, cà ce si câtu perde omulu cu perderea fericirei vecinice, despre-ce in partea a

II.

Celu-ce a pierdutu fericirea vecinica, mantuirea sufletului seu, acel'a a pierdutu totu si tóte pre vecfe, chiaru asia si din ace'a cauza, precum celu-ce a cascigatu fericirea vecinica, am dîsu, cà a cascigatu totu pre vecfe.

Decumv'a 'si pierde omulu aici averea s'a tóta, baremi î-i remane omen'ă, de-'si pierde omen'ă î-i remane sanitatea, si de-'si pierde si sanitatea totusi î-i remane conscien'ă leniscita si increderea in bunetatea si indurarea lui Domnedieu; — dar' ce remane aceluia, care a pierdutu fericirea vecinica? pierde avutfele pamentesci de cari 'lu desparte mórtea, pierde avutfele ceresci, dela cari 'lu opresce judecat'a drépta alui Domnedieu, pierde ajutoriulu ómeniloru, pierde darulu lui Domnedieu si tóta mangaiarea

sufletésca, si î-i remane mustrarea conscientiei, care cá unu vierme pururea 'lu róde, si in urma ajunge préda focului consumatoriu; *ce folosesce dara, iubiti crestini, ve intrebu si eu cu Christosu — ce folosesce omului, de va dobandí lumea tóta si 'si va pierde sufletulu seu, seau ce va dá omulu schimbu pentru sufletulu seu?*¹⁾

Aici in lumea acést'a, decumv'a pierde omulu cev'a seau i-se intempla cev'a nefericire multi 'lu compatímescu, si încátu potu 'lu ajuta, — dar' nu asia celui ce a pierdu ferícirea vecinica, nimenui nu-i e mila de elu, nu-i e mila sociului ferícitu de soc'fa s'a osendíta, seau intorsu, nu parentiloru de ffi, si intorsu, cu multu e mai ferícita sórtea ferícitiloru din ceriu, dccátu se se póta micusiorá ace'a prin starea gelnica a cunoscutiloru osenditi. *A moritu avutulu si a ajunsu in iadu* — díce Christosu in s. Evangelia — a moritu si Lazaru seraculu si a fostu portatu prin angeri in sinulu lui Avraamu, dela care cerendu avutulu in vapai'a s'a de chinuri numai se-'si intenda vêrfulu degetului in apa si se-i recorésca limb'a, carui'a î-i respunde prin Avraamu dreptatea domnedieésca: *Fíiule aduti amente, cà ai luatú cele bune ale t'ale in viétia, éra Lazaru aseme-nea cele rele, ér' acum elu se mangaie, ér' tu te chinui!*²⁾

Pre langa aceste, iubiti crestini, precum ferícirea asiá si osind'a e vecinica. Suntu si in lumea acést'a bóle seau morburi lungi, suntu pierderi, ce nu se mai potu recascigá, suntu lipse si fomete de mai multi ani, dar' totusi are omulu sperantia, cà éra va ajunge bene, si dupa nuori grei voru urmá díle senine, seau celu pucinu are sperantia cà cu mórtea trupului va ff capetu si bóleloru si suferintieloru lui amare. — éra in ce'alalta viétia, dupa mórtea trupului, ori-câte mfi seau milióne de vécuri — seculi — se petréca sufletulu, atât'a e cá si cum atunci ar' incepe numai; in veci neci capetu, neci schimbare seau usiorare nu póte sperá osinditulu. Sufletulu odata osinditu pré vecfe,

¹⁾ Mateiu c. XVI. v. 26.

²⁾ Luc'a XVI. 24 si 26.

mai multu nu móre, neci póte a se indreptá, pentru-cá altu tempu nu va mai fi.

In veci a arde, in veci a nu sperá mantuire éta cà suntu pierdute tóte, — pentru ace'a crestiniloru! *cautati mai antaiu imperati'a lui Domnedieu si dreptatea lui, si cele-alalte tóte vi se voru adauge vóue!*

Vediendu dara, I. m. crestini, cà lumea acést'a, cu tóte bunurile ei, cu tóta fericirea s'a va trece, si tóte ceste de aici numai pucinu tienu, éra bunurile sufletesci si fericirea din colo de mormentu va tiené in veci, acolo se ffa indreptate tóte nisuintiele, lucrurile si intreprinderile nóstre, intre cari totudeaun'a se ni ffa in mente, cà celu-ce a dobânditu mantuirea sufletului seu, acel'a a dobânditu tóte pre vecie, — éra celu nefericitu care o-a pierdutu ace'a, a pierdutu tóte pre veci, — pentru ace'a cu umilintia se ne rogamu dîcundu:

O atotu-poternice Dózne, care ni-ai scosu din pantecele mamei nóstre, si cu lumin'a credentiei domnedieesci ne conduci — povetiuesci — pana la pragulu mormentului nostru, dà-ne darulu teu celu santu, cá totu ce avemu in lumea acést'a, se ni ffa numai medilóce sigure spre dobândirea fericirii vecinice! -- carea tótororu vi-o poftescu. AMINU.

Nicolau Marcusiu.

Predica despre invidia.

De va cadé inimiculu teu, nu te bucurá de elu si pentru impedecarea lui nu te inaltá. (Prov. lui Solom. c. XXIV. v. 17.)

V'am vorbitu in rîndulu trecutú. I. m. despre mania *) — aretandu-vi urmarile cele multe si triste ale acestui pecatu, si astadi venu a vi vorbi despre o sora buna a maniei, despre unu pecatu (viciu) totu atatu de mare si totu

*) Vedi mai inainte la pagin'a 34.

atatu de tristu in urmarile sale — despre invidia (pisma). Am disu, I. m. că invidi'a e unu pecatu totu atatu de mare si totu atatu de tristu in urmarile sale, va se dica de aceeași natura (fire) cu mani'a, si acést'a cu dreptu cuventu, că-ci atatu pre un'a catu si pre alt'a invetiatur'a s. mame baserice le pune intre pecatele asia numite de „capetenia.“ Aceste suntu siepte la numeru: 1) Sumeti'a 2) Scumpetea (avaritia), 3) Necurati'a (lusuria) 4) Invidi'a (pism'a), 5) Mani'a, 6) Lenea si 7) Lacomia (nesatiulu), si se numescu de „capetenia“, — pentru-că aceste togma asia stau preste alte pecate cá si capulu preste celéalalte parti ale trupului, precumu si că din trensele isvorescu cá d'in tr'unu isvoru multe alte pecate. — Propunendu-mi a ve invetiá pre rondu despre tote aceste pecate in intielesulu s. scripturi si precumu ni impune s. baserica, cá asia cunoscundu relele provenitorie din ele se le sciti ferf si incungiu-rá si vediendu binele se ve nesuti a-vi'lu cascigá si intrebuintiá spre folosulu vostru: asta-di vi voiu vorbi — precumu am disu — despre invidia. Veti vedé in decursulu acestei cuventari, cumu se nascu din pisma cá dintr'unu isvoru nenumerate alte pecate; — veti audí despre susurare séu sioptire séu grairea de reu in ascunsu despre deapropete nostru, — veti audí despre elevete, despre ura, scurtu: veti fi martori la siertfele cele multe ce si-a luat acéstu monstru — acést'a fiéra nesatiosa in tote tempurile — inainte precumu si dupa venirea Mantuitoriului lumei, — ve rogu numai, fiti cu rabdare si luare amente!

I.

„*Invidi'a este* — dupa invetiatur'a s. mame baserice — *intristarea de benele altu'a si bucuri'a de reulu acelu'a.*“ — Acést'a bóla a sufletului s'a ivitu I. m. pre pamentu de-o data cu neamulu omenescu, — ba, dóra si mai inainte, déca vomu luá cu unii dintre ss. parinti, ¹⁾ că angerii cei caditi

¹⁾ S. Gregoriu Niss. (at. c. 6. Opp. Par. 1638. T. 3. p. 55. s; — s. Ireneu. Contr. haer. l. 4. c. 40 n. 3. etc; Tertulianu, s. Cyprianu. De patient n. 5. Opp. V. 1. p. 222: Lactantiu etc.

și aruncați în iadul se scolară contra lui Domnedieu, pentru că i-i pîs mîira și se amarîra în anim'a lor, vedîndu-lu mai mare preste ei. — Dar' apoi cine nu scîia, cã din ce cãusa a insielatu diabolulu pre protoparentii nostri? „*Prin invidi'a diabolului a intratu mörtea în lume.*“ ¹⁾ Pentruce a ucîsu Cainu — intréba s. Joanu ²⁾ — pre fratele seu celu blãndu, pre dreptulu Avelu, au „*ni pentru-cã lucrurile lui erãu rele, ale fratelui seu înse drepte?*“ adevca nu vedîu cu ochi buni, cã siertf'a lui nu fû bine primita cã cea a fratelui seu; de aci se nascú pîsm'a și din acést'a ur'a neimpãcãverã, carea nu se stemperã decatu cu ucîderea nevinovatului seu frate. Oh! selbãteca fiéra, ce siertfa infricosiãta 'ti scii cautã! — Si fratîi lui Josifu, candu se hotãrîra a 'lu perde pre densulu? nu dupa-ce au auditu si întielesu d'în visurile lui cã elu vã fi mai mare decatu ei, cã lui i vã mîerge mai bine decatu lorú? „*Acést'a caus'a visuriloru si a vorbiriloru a datu nutrementu invidiei si urei.*“ ³⁾ Si Saulu regele, candu 'si redicã manele cele fora-de-lege asupra lui Davidu? Au nu atunci, candu reintornandu Davidu dela lupta 'lu intempinã poporulu cu pompa si între semne de bucuria, si 'lu incarcã cu mai multe laude decatu pre Saulu? ⁴⁾ Ce a aruncatu pre Danielu, în grop'a lei-lorú? au nu invidi'a curteniloru, cari nu poteau vedé cu ochi buni, cã Danielu e preferitu lorú si cã regele numai intr'ensulu are tota increderea? ⁵⁾ — Se ne mai indreptamu ochii mintiei nãstre dupa atatea probe — despre nesatiulu acestui balauru infioratoriu, — dicu se ne mai indreptamu ochii mintiei nãstre si catra muntele capãtînei? Se mai primu acolo si la lemnulu crucei? si pre cruce siertf'a cea nevinovata — sangeranda, incununata cu corona de spini, acoperita cu rane, batuta cu cuie pe lemnu, luptandu-se cu mörtea?....

¹⁾ Intiel. lui Solom. c. II. v. 24.

²⁾ S. Joanu în I. Ep. c. III. v. 12.

³⁾ Genes. c. XXXVII. v. 8.

⁴⁾ I Reg. c. XVIII.

⁵⁾ Dãn. c. VI.

Dar' se ne întorcem privirile dela acést'a privelisce trista si sfasietoria de anima, se-o lasam pentru alta data; ¹⁾ se ne întrebam numai dupa caus'a acelei fora-de-legi grosnice, carea nu mai are nici o parechia in istoria — celu pucinu in form'a si modulu executarei sale. A fostu dora coruptiunea poporului séu lingusirea, cutedi-
area orba ori spiritulu de rescola? fost'au vate-
marea Imperatului, séu fora-de-legea (sacrilegiulu)
ori hul'a (blasphemi'a), cu cari invinuirea necredintiosii jidovi
pre mielulu celu nevinovatn? — Cine nu vede. I. m. cá
Domnedieu-omulu a trebuitu se cada siertta invidiei —
jidoviloru fora de lege — aceleia hydre cu siepte capete,
carea nu'si indestulí poff'a cea de trei ori blastemata, pana
candu nu'lu vediú intensu pre lemnulu crucei — scandalulu
jidoviloru si nebuni'a paganiloru — spandiuratu intre ceriu
si pamentu! „Cà sciá (*Pilatu*) cà pentru pisma l'au datu
pre elu“ ²⁾.... Numai chiar' si acestu esemplu din urma —
neluandu in socotintia cele-alalte, au nu ar' fi de ajunsu,
nu destulu de tristu si infioratoriu in urmarile sale cá se
scótia invidi'a din animele omeniloru si mai virtosu a cres-
tiniloru — si se le curétia pentru totu-deaun'a de o atare
buruéna veninosa, carea a causatu atatea ucideri fora-de
lege si a custatu viéti'a la atatea fientie nevinovate? —
Déca ne infioramu de uciderea „Unsului Domnului,“ — se
nu despretiuimu si caus'a ei, — invidi'a? Dar' se vedemu
acumu, cá incatu facemu noi acést'a, — numai ve rogu a
vi r'enof luarea amente!

II.

Déca ne retragemu si întorcem privirile nostre dela
intemplantile cele vechie catra noi insi-ne precumu si catra
impregiurarile, sub cari traimu, si cercámu catu de pucinu,
cà in ce mesura predomnesce acestu pecatu — invidi'a —
intrepinderile nostré, incatu influintiéza asupra lucrariloru

¹⁾ Predic'a pentru Vinerea mare — vedi in Cursu I si II.

²⁾ Math. c. XXVII. v. 18.

nostre: cu dorere trebuie se marturisimu si numai dupa o mica preambulare a mintiei noastre preste campulu lucrari-loru nostre, că mai in totu loculu — pre totu pasulu o vedemu radicandu-si capulu uritosu. — Invidi'a e, carea că o sora buna a maniei tulbura pacea casnica; invidi'a e, carea rumpe legaturele cele mai intime dintre rude si amici; invidi'a e, carea róde neincetatu la radecin'a arborelui fericirei ómeniloru sengurateci că si la cel'a alu societatiiloru si popóraloru intregi. — Cá se dîcu multu cu pucine cuvente: *invidi'a e propria fiacarei vârste* (etati) *si fiacarei stări* (conditiuni) *a vietiei omenesci!* O marturisire acést'a I. m. precátu de dorerósa, pre atátu de adeverata, precum se va vedé din cele urmatórie!

Am dîsu, că *invidi'a e propria fiacarei vârste a vietiei omenesci*. Cu privire la acést'a scrie s. Augustinu, că *a vedutu prunci, cari inca din leaganu suferiáu cu greu nine-ririle facute altoru pruncuti, — in a căror'a ochi schinteia invidi'a — carea limb'a inca n'o poteá rostí; cari nepotendu inca cunósce si deschilini privirile omeniloru — aruncáu priviri invidiose.* — Cá se tacu despre invidi'a ce coplesiesce — dorere — dela unu capetu de lume pana la cel'alaltu — anim'a junelui si a barbatului, carea cutriera pana la celea mai din lontru pieptulu fetióreloru fragede si alu nevesteloru — vediendu pre semenii loru intr'o stare mai bunisióra decátu a loru: cene nu vede cu mirare, cum róde intr'ascunsu acestu sierpe neadormitu la anim'a betranului „*ce fruntea'si inclina si 'si plange trecutul de ani obositu?*“ o indignatiune 'i cuprinde sufletulu candu vede in junele infocatu aspiratiunile si foculu teneretieloru aprinsu in faci'a lui, si in barbatulu robustu — tarí'a de caracteru, poterea si zelulu spre lucruri mari — insusíri acaroru lipsa o deplange sermanulu de elu! si apoi asemenandu slabitiunea, nepotentí'a lui cu tarí'a altor'a si sciendu, că reulu ce-lu apésa e nevindecaveru: tristu pi s m u e s c e poteriile altor'a! de unde mi se pare pré adeverata dícal'a unui scrietoriu: „*precátu se inmultiescu anii, pre atát'a cresce invidi'a.*“

Dar' am dîsu si ace'a, că *invidi'a e propria fiacarei*

stări, fiacarui statuu de omeni. Din tóte plesele societatiei omenesci 'si ié jertfele s'ale; invidi'a incungiura rotogolulu pamentului, pasiesce cu ace'asi frunte preste pragulu palatelu cá si in colibele tieraniloru. Ve intrebu I. m. este vre-unu favoru — fia a naturei fia a sortiei? este vre-o precelintia in maiestrie seau invetiaturi, cari se nu contiena in sene totu odata si germenulu (sementi'a) invidiei? Ce mediulóce iertate si neiertate nu se intrebuintiéza cá celu mai norocosu in cev'a privintia se se dobóre seau celu pucinu se se aduca in primesidia de a-'si perde starea s'a mai norocósa? Staruimu a-i inegrí numele celu bunu, a-i descoperí gresielele lui — fora de neci unu folosu. *Esti invidiosu* — díce s. Joanu Chrisostomu — *te rogi cá fratele teu se cada in paguba, i-i intendi latuiri de tóte partile, 'lu retieni dela deprinderea in fapte bune, te manii, déca este bene-placutu inaintea Domnului.* ¹⁾

A ajunsu cenev'a, fía prin insusířile cele frumóse fía prin meritele s'ale, la o trépta inalta, de locu vedemu invidi'a indreptandu-si sagetíle s'ale cele mortifere asupr'a lui: in facia 'lu lingusiescu, in dosu 'lu clevetescu. Esti jude intr'o comuna. diregi bine lucrurile satului, 'ti partinesce noroculu a face mai multu bine comunei cá altulu, — invidi'a atítia nu pre unulu contra t'a; esti economu cu staricica bunisióra cascigata cu diligintia mare si cu sudori crunte pe calea cea mai omenosa, invidi'a nu-ti dà pace, ci totu scormonesce sub tene, pâna nu te vede pusu bene; traiesci pacnicu si ai bunã rônduiéla in casa precumu poftescu legile lui Domnedieu, decâte-ori nu audi pre vecini, decâte-ori nu vedi cu ochii proprii pre dusimaniú vietiei casnice, aprinsi de foculu pismeí, aruncandu schintei contra t'a? te porti modestu — esti linguștoriu; ai ce-'ti trebue spre a traf amesuratu statuluí teu, si cruti ce ai, cá se nu devini in lipsa — te numescu scumpu (avaru); ajuti din ce ti-a datu Domnedieu si sirguinti'a t'a pre orbulu, ce cersiesce in piatiu, 'ti dícu — cá

¹⁾ Hom. 37 in Evag. s. Joanu c. V. v. 6—13.

faci mila, că se te védia si laude ómenii. Cu unu cuventu: acestu pecatu cumplitu a strabatutu si strabate pe dí ce merge intocm'a cá o bóla lipiciósa (epidemia) tóte pèturile societatiei omenesci, „*tiraní'a invidiei* — cá se vorbescu cu s. Joanu Chrisostomu — *a derimatu beserici si a predatu rotogolulu pamentului.*“ — Éca unele din siertfele cele nenumerate ale invidiei, — cu privire la sengurateci! càci rogu-ve, ce limba omenésca ar' fi in stare a spune, a numerá seau insirá tóte faptele, tóte foradelegile cele infiorátorie ale acestui pecatu uritiosu?

Dar' cu jertfe senguratece nu si-a indestulitu neci o data — pism'a — lacomí'a s'a cea spaimentatória. Nu, ci si-a aruncatu merulu seu de cërta — precum intre ómeni sengurateci si societati mai mici — totu asia si intre popóre intregi, de unde pré nimerita e dícal'a santului Joanu Chrysostomu cà „*a predatu rotogolulu pamentului.*“ — Istori'a luméi ni spune si povestesece, cum au cadíutu sub ferulu si s'a nemicítu la focúlu acestui dusimánu cumplitu alu omului — popóra, natiuni. Imperátiele cele mari din lumea vechia au cadíutu un'a dupa alt'a parte din caus'a lucsulni, a coruptiunei, — dar' parte mái insemnata din pism'a unor'a asupr'a altor'a. Athen'a orasiulu celu vestitu in Greci'a cea vechia atátu dupa invetiaturele cele inalte, ce infloriáu acolo, câtu si dupa bun'a-stare a locuitoriloru ei — atragându asupr'a s'a invidi'a Spartei — a fostu facuta asemene pamentului in dóue rînduri de castra Spartani; totu asemenea Cartagen'a — un'a dintre cetatile cele mai vestite, mai mari si mai avute din vechime — stêrníndu prin avutíele si starea cea in florítoria a tuturoru orîndueleloru ei pism'a Romaniloru — a strabuniloru nostri: acesti'a pornira cu bataia asupr'a ei si o derimara pana in temeliele ei, incátu abíá au mai remasu urme'de dên's'a, cari se mái spuna caletoriului — cà câtu póte invidi'a unui poporu? — Dar' apoi pentru-ce se mergemu asia departe — prin tempurele trecute, candu avemu triste dovedi despre efeptele acestei vipere de trei ori veninóse in tempurile nostre — si inca chiar' aci la noi

acasa. — Strabunii, mosii si -parentii nostri, ce cugetati I. m. pentru-ce avura atât'a de suferitu din partea celor'alalte neamuri din tîer'a noastră? Pentru-ce i-i despoiára de tóte drepturile cele vechi, pâna si de libertatea personala — de celu mai santu dreptu alu firei, cu care vene totu omulu invescutu in lume, — facîndu-i sclavi, robi, bagîndu-i in jugu si ingreunîndu-i cu sarcine mai grele decátu, cari nu le mai potéu portá? Pentru-ce alt'a, decátu din pisma, cà romanii se tragu din poporulu celu mai vestitu si stralucitu — dela Romani, cari au domnitu preste tóta lumea, si din tém'a (fric'a) purcésa din pisma, cà românii — déca nu-i voru asuprí si bagá in jugu — se voru inaltia preste acele? Oh! iertáti-me I. m. a trece cu tacerea — aci in acestu locu santu — dorerile si a nu ve insírá relele, ce provenira in decursulu mai multoru veci asupra capeteloru strabuniloru nostri din invidi'a celor'alalte limbi, cari pana acolo au fostu ajunsu incátu odata (1437) se legara prin juruintia, cà voru stinge poporulu romanescu de pre faci'a pamentului!! — Éca, I. m., ce e invidi'a! Éca la ce aduce invidi'a pre ómeni si popóre!.....

Aceste ve fía de ajunsu I. m. pentru de a poté cunosce, cà ce pecatu mare este invidi'a si câtu de infiorátorie suntu urmarile ei, si câtu de nenumerate relele ce se nascu dintr'êns'a, prin urmare câtu de mare detorintia si trebuintia avemu, cá se ne ferimu de ea si se o incungiuramu. Acést'a o vomu poté face mai usioru, déca vomu pune frênu inainte de tóte sumetiei, càci acést'a e caus'a cea adeverata a pismeii; acést'a face cá se ne intristamu de benele altor'a, ne sumutia a amblá a-i surupá si a ne redicá pre ruinele loru. Dar' cá fericirea altor'a se nu ne conturbe, ci se ne stêrnésca zelulu spre cascigareá unei asemenea fericiri se ne punemu tóta increderea in provedinti'a domnedieésca, — si vomu avé totudéun'a mangaiarea a fí lenisciti in conscientia noastră; se

lasăm și se dăm fiacărui a alu său, și se-i dăm cu cei suntemu detori; se nu ne intristăm de benele și fericirea deapropelui. „*De va cadé inimiculu teu, nu te bucură de elu, și pentru impedecarea lui nu te înaltă!*”¹⁾ — aducându-ne amente că invidi'a nu-numai că ne va folosi ceva, ci mai vântosu ni va strică și sufletului și trupului nostru; căci unde se incuiba acestu pecatu, pierе pacea, leniscea din lontru a animei. — omulu se face sfesi spre greutate, î-i scadu poterile și i-se impucina dîlele vietiei, căci „*pre celu ratecitu 'lu omóra invidi'a*”²⁾ și lipsitu, desbracatu de iubirea crestinésca, desbracatu și de fapte bune va mori blastematu de ómeni: „*Pre celu ce graiesce de reu în ascunsu — dîce întieptulu Sirachu — și pre celu cu dóue limbe, blastemăți-lu!*”³⁾

„*Dăți dara — ve strigu cu s. Joanu Chrysostomu — dăți I. m. se nemicimú din fundamentu invidi'a, cumpenindu, că precum vatemamu pre Domnedieu prin intristarea, asia i-ne facemu bene-placuti prin bucuri'a nóstra preste fericirea deapropelui!*”⁴⁾ Oh! veniti se incungiuramu și se fugimú din tóte poterile, de acestu pecatu mare și infioratoriu în urmarile sale, și de i-amú sierbitu pana acum'a, se-i stricămú altariulu din animele nóstre și apoi asia se alergămú la tronulu indurarei domnedieesci și se eschiamămú: Dóme Isuse Christóse! cunoscîndu că prin invidia re'noimú patim'a T'a cea dorerósa și mórtea T'a cea cumplita, acàror'a causa a fostu invidi'a jidoviloru, — ni pare reu a fi calcatu în urmele acelu ómeni foradelege. Dóme! bene sciendu că pism'a este o patima, cu carea ne stricamú nóue și nu altor'a. chinuindu-ne cá fieréle céle selbatece și fora de folosu „*si acést'a este resplatirea reutatiei nóstre*”⁵⁾ — ni propunemu tare astadí inca a depune vestimentulu invidiei și a rumpe tóte gaturile ce și le-a fa-

1) Prov. lui Sólomonu c. XXIV. v. 17.

2) Jovu c. V. v. 2.

3) Sirachu c. XXVIII. v. 15.

4) Joanu Chrys. Hom. 37. in Evang. s. Joanu c. V. v. 6—13.

5) Sirachu c. XIV. v. 6.

cutu in animele nóstre. Dreptu ace'a Te rogamu cu umilintia, c se ni intaresci cu darulu Teu celu santu slabitiunea nóstra, c asia se potemu infren acestu leu rgnitoriu dupa pacea si leniscea sufletelor nóstre si „a nu mai sied pre scaunulu batjocureloru“ ¹⁾ ci a vietin dupa legile T'ale si a pază poruncele T'ale. si asia a ne face demni de imperata T'a. AMINU.

V. Gr. Borgovanu.

Predica la inmormntarea unui pruncu.

*„Lasti pre prunci se veni la mene si nu-i opriti,
că a unor'a c acestor'a este imperata lui
Domnedieu.“ S. Ev. Luc'a c. XVIII. v. 16.*

Zidindu Domnedieu pre protoparentii nostri Adamu si Ev'a, i-i asieda in rin, dndu-le voia, c afora de pomulu scientiei, benelui si alu reului din toti pomii rîului se póta manc. — Adamu si Ev'a primira acést'a poruncă cu cea mai mare bucura. — Inse c tte bucurele pamentesci, asia si acést'a bucura nu tiené multu tempu; de-ra-ce diabolulu pismundu fericirea protoparentiloru nostrii se nisuf a-i insiela pre densii. — In urm'a insielatiunei acesteia protoparentii nostrii au calcatu porunc'a lui Domnedieu, si asia fura siliti a suferă tte necasurile vietiei, cari necasuri trecura si la straupotii loru.

Inse indurarea lui Domnedieu t attu de mare, incátu nu voi c tóta omenimea se fia espusa peritiunei totale, ci se indura a tramite pre fiulu seu unulu nascutu, c se ne mantuisca din robă diabolului. — De-să ne-amu mantuitu de robă vecinica, totusi pedps'a pecatului stramosiescu trebuie se o suferimu in lumea acést'a. — Cte si mai cte necasuri avemu de a suferă in vietia acést'a, si totusi cum ne alipmu de dens'a; cc deca cenev'a dintre iubittii nostri se muta diu vietia acést'a trecutria la cea

¹⁾ Psalmu I. v. 1.

vecinica, câtu de mare ni-e superarea, de-sî in viéti'a vii-tória, déca suntemu vrednici, ne ascépta mai multe bucurfi.

Nu se cade dara neci voue gelnici parenti a ve in-tristá asia de tare pentru mórtea nascutului vostru, de-óra-ce acestu pruncu a trecutu din viéti'a acést'a ticalósa la fericirea cea vecinica. Ci cá se intielegeti: câtu de usióra, placuta si plina de bucuría si fericire e mórtea pruncului vostru, si a toturoru acelor'a cari repauséza in darulu lui Domnedieu, si ca prin urmare nu se cade se plangemu dupa pruncii nostri repausati, — fíti cu luare amente!

Déca unu pruncu nevinovatu trece preste pragulu lu-mei acesteia in imperati'a lui Domnedieu, unulu cá acel'a intru adeveru se póte numí fericitu, de-ore-ce nu-i stà in cale neci unu pecatu, care l'ar poté retiené dela gustarea fericirei vecinice. — Toti pruncii repausati 'su asemenea angeriloru lui Domnedieu, — pentru ace'a si mórtea loru in-tru adeveru e placuta si usióra cá a toturoru dreptiloru. Cene ar' poté cugetá la bucuría ace'a candu omulu bunu si placutu inaintea lui Domnedieu, dupa-ce vede cà ór'a cea din urma sosescce spre a se despartí dela cele trecu-tórie la cele vecinice, vediendu-si angerulu seu pazitoriu inaintea s'a privindu blandu la densulu, ascépta ca se-i duca sufletulu inaintea lui Domnedieu. — Ah! ce bucuría nespusa trebuie se sentiésca celu curatu la anima atunci, candu vede pre Ziditoriulu seu facia la tacia in veci. — Toti ómenii carii au nadejduitu la indurarea lui Domne-dieu au vorbitu despre césulu acest'a. — Asia profetulu Davidu díce: „*Voiu vedé ceriurile, lucrurile maniloru T'ale, lun'a si stelele, cari Tu le-ai intemeiatu.*“¹⁾ — Unu Parente cuviosu vediendu odata la Rom'a adunati o multíme de fruntasi de-ai poporului díse catra fratii sei: „*Ah! iubitoru câtu de mare va fí marirea ceriului, déca asia stralucescu boierii pamentului!*“

Loculu unde au de a gustá dreptii fericirea vecinica

¹⁾ Psalmu VIII. v. 4.

ni-lu descrie s. Joanu evangelistulu in Apocalipsu, cu cuvintele următoare: „*Cetatea ace'a este cu marire mare, cu negrăta maiestria făcuta si asiediata in loculu celu mai curatu si celu mai de frunte a lunei; largimea ei nu se pôte mesurá, zidurile mai vederóse decâtu cristalulu, si mai frumóse decâtu petrile cele mai scumpe.*“ — Ér' in cartea Numeriloru se cetesce: „*Ah! câtu suntu de bune casele tale Jacobe, si corturile tale Israile.*“¹⁾ Ce bucuría nespusa si marétia va semtî si va gustá omulu dreptu ni-o spune si s. Ap. Pavelu: „*Ochiulu nu a vediutu, urechi'a nu a auditu, si lu anim'a omului nu-a pàtrunsu, celé ce a gatitu Domnulu tuturoru celoru ce-lu iubescu pre densulu.*“²⁾

Dar' cene e in stare a enumerá fericirea necugetata ce o va semtî dreptulu dupa viétia acést'a trecatória?! — In imperatía lui Domnedieu, dupa cum se scrie, toti cunoscutii se voru reintâlni, si se voru desfetá intru privirea Domnului ceriului si alu pamentului, precum díce s. Ap. Paulu: „*Si asia pururea cu Domnulu vomu fi.*“³⁾

Tóte dorerile, tóte necasurile din viétia voru trece, nu va fi in ceriu altu-cev'a decâtu bucuría deplina; tóta fericirea va constá intru a dá marire celui pré inaltu care a datu poporului seu credintiosu mantuire. — Ce suntu tóte bucuriele vremelnice ale acestei vieti pre langa bucuriele gustate in ceriu!

Asia dara nu ve intristati gelnici parenti, pentru mutarea pruncului vostru la cele vecinice, càci care a dobânditu o astfelu de fericire, nu se schimba pentru toti imperatii pamentului. Tóte corónele domnitoriloru nu platescu nemica pe langa o astfelu de bucuría cerésca. O clipita din viétia cerésca mai multu platesce decâtu tóta fericirea vremelnica ce o gusta din candu in candu némulu omenescu. Deci cu totu dreptulu ve potu díce éra se nu ve intristati gelnici parenti, càci bucuría si fericirea lui este

¹⁾ C. XXIV. v. 5.

²⁾ Ep. catra Corint. c. II. v. 9.

³⁾ Ep. catra Soloneni c. IV. v. 17.

nespusa. Domnedieu dupa indurarea s'a cea nemargenita f-i facú locu in cét'a dreptiloru si a santiloru, carii pururea se desfatéza. — Ve mangaiati pentru despartírea lui din viéti'a pamentésca cu acc'a impregiurare, cà densulu se va rogá Atotu-potentelui din ceriu, cá se ve usioreze si alineze necasurile si suferintiele vietiei vóstre.

Mai in urma 'mi indreptezu cuventulu meu catra toti acei'a, carii s'au adunatu la petrecerea cea din urma a osaminteloru acestui pruncu. Sirguítí-ve totudeam'a a ajunge acolo unde este prunculu acest'a, càci mai mari suntu bunatatile cele ceresci, decátu cele pamentesci, nu este condeiu care se fía in stare a descré, nu este limba, care se póta graí, nu este mente care se póta gândí despre tóte acele, ce gatesce Domnedieu celoru buni in ceriu. Nu se cade dara se ne tânguimu pentru prunculu acest'a repausatu. — Deci se ne redicâmu animele nóstre la ceriu, se ne deslipímu de cele pamentesci, se ne cascigamu comór'a fapteloru bune; se ne ostímu cu tóta puterea in contr'a ispiteloru, — necasurile lumei aceste'i cu lenisce se le suferimu, cá mai pre urma se fimu si noi vrednici de imperatí'a cea cerésca, care o dorí si s. Ap. Paulu, dícundu: „*Ticalosum eu, cene me va deslegá de trupulu mortiei aceste'i a!*”
AMINU.

Joane Marchesiu.

ONOREA PREOTULUI.

Totu in acestu locu avui, anulu trecut, onórea a vorbí despre demnitatea preotului, a servitoriului lui Isusu Christosu aici pre pamentu. F'ía-mi permisú de asta-data a ocupá pucinu atentiunea benevoitoriului lectoru cu câte-va trasuri despre onórea ce se cuvine preotului, cá unui mediulocitoriu intre ceriu si pamentu.

Acést'a o facu mai cu séma pentru ace'a, cà anu ajunsu pana acolo, câtu preotulu, mangaiatoriulu celoru intristati, este fórté pucinu consideratu. Lumea de adí pare cà doresce a rupe cu trecutulú, tóta portarea omeniloru

de adî aréta, cà sentiulu de pietate catra cele sante si catra administratorii acelor'a, s'au recitu; adî spiritulu de speculatiune ocupa tóta atentiunea omeniloru, adî omenii si din religiune facu specula.

Bene, va díce cenev'a, servitiulu acest'a e frumosu, dara nu multu folosesce, càci loculu acest'a, e menitu numai pentru preoti, si prin urnare ei nu potu se propage intre credentiosi cele ce se voru díce despre necesitatea de a avé in onóre pre preoti, cá pre nesce servitori ai lui Domnedieu. Eu inse credu cà cu acést'a voiú contribuí baremi cev'a la edificiulu onórei, ce se cavene unui preotu, càci aceste síre se potú cetí si de laici, ma se potú aduce inaintea poporului chiaru sí in forma de predica. Si tare sum convinsu cà preotulu cu bagare de séma si tactica o va poté face ace'a cu succesu. — Se trecemu dara la objectu!

Ar' fí unu lucru fórté greu, dar' nece-'mi este scopulu, a descríe pre lungu si latu onórea de care se bucuráu preotii pagâni. Cu tóte aceste nu va stricá a atinge baremi cev'a, cá se vedemu si se ne rusínamu noi cei din seclulu luminiloru.

Plutarchu ne spune cà in Egiptu nu poté fí rege acel'a, care n'a fostu preotu, si cà preotii eráu consilierii regelui. In Greci'a inca erá preotulu asemene onoratu cá si regele.

Totu Plutarchu ne adeveresce cà pre preoti nu erá iertatu a-i astringe la juramentu, seau pentru ace'a, cà depunerea juramentului pentru unu omu liberu este togm'a ace'a, ce este tortur'a pentru unu sceleratu, — éra persón'a preotului trebue se fía scutita de ori-ce tortura; seau pentru-òà e nedemnu a trage la indoiéla, in lucruri bagatele, credenti'a acelu'i'a, carui'a Domnedieu i-a iucredientiatu lucruri mari. ¹⁾ In Egiptu numai pamentulu preotiloru erá liberu de dare. ²⁾ Póte de aici s'a observatu ace'a datina frumósa cá preotii se nu platésca dare pentru pamentu, carea inse, cu tempulu, totu scade, si preotulu cu tempu

¹⁾ Plut. Quaest 44. Rom. — ²⁾ Carteá facerei 47. 26.

va deveni fora celu mai micu privilegiu. — Xenofonu ne spune despre Agisilau, că deca acel'a ocupá vre-o cetate, demandá strictu ostasiloru se nu cuteze a vatemá basericele si pre preoti, căci acele suntu consacrate Dieiloru.

Scimu că pre la anulu 389 a. Chr. s'a aruncatu asupr'a Romei cu mare vehementia unu poporu selbatecu, anume Galii. Acesti'a au prepaditu totu ce le stá in cale, si de ace'a toti fugiáu cari incatráu potén.¹⁾ Se scrie că cu acést'a ocasiune fugindu din Rom'a unu Luciu Albinu pre unu caru cu femeia si famili'a s'a si vediendu că fetiórele vestaline mergu pre diosu, a consideratu de lucru contr'a religiunei, că elu cu ai sei se mérga in caru, éra preutesele pre diosu, de ace'a numai decátu s'a scoboritu diosu deimpreuna cu ai sei si a suitu fetiórele vestaline.²⁾ Cu unu cuventu pagânii eráu de ace'a convingere: că nu póte fi unu atare omu foradelege cătu se cuteze a vatemá pre preotu.³⁾ Si togm'a de ace'a celu mai mare criminalistu nu se pedepseá in diu'a, in care se plecáse la petiórele preotului.⁴⁾

CCU Cluj / Central University Library Cluj

Dara se lasamu pre pagâni la o parte, cu tóte că ei in onorarea preotiloru loru cu multu ne-au intrecutu pre noi pre crestini, si cu atátu mai vertosu, că starea si oficiulu preotiloru nostri de a acelor'a se deosebesce, precum se deosebesce adeverulu de mintiuna, lumin'a de intunerecu, Domnedieu de satan'a. Se-i lasamu si se ne întorcemu privirea asupr'a s. scripture a testamentului vechiu.

Numele de preotu in testamentulu vechiu intru atát'a erá de onorificu, incátu precum e datena a numí pre omenii intielepti Solomoni, éra pre cei tirani Neroni: intogm'a omenii onesti, omenii de omenia se onoráu cu numele de preotu. Asia d. e. din famili'a lui Jud'a n'a fostu nece unulu preotu⁵⁾ si totusi filii lui Davidu in s. scriptura se

¹⁾ Vedi mai pre largu „Cartile Sat. rom.“ pag. 70. 1876. —

²⁾ Livius Decad. I lib. — ³⁾ Plautus in rudente. — ⁴⁾ Plutarch. Qu. 111 Romana. — ⁵⁾ Epist. c. Evrei 7. 13-14.

numescu preoti, adeca ómenii cei mai de frunte, cei mai cu mare autoritate. ¹⁾

Insusi Domnedieu s'a manifestatu, cà cum doresce si voiesce se se onoreze preotii. Càci éta se esprima: Ca dupa Domnedieu se onoram preotii si fora ajutoriu se nu-i lasamu. ²⁾ Eta dara Domnedieu, care a incredentiatu conducerea sufleteloru si a lunei in privinti'a morale preotiloru, acel'asi Domnedieu se ingrigesce cá acei preoti indata dupa densulu se se onoreze in modulu celu mai cuviintiosu. Éra in altu locu demanda Domnedieu dîcundu: Barbatulu, care s'ar incumetá se nu asculte de preotulu, ce stà servindu lui Jehov'a, acel'a se se omóre. ³⁾ Si voiendu Domnedieu se-si arete in fapta, cà acel'a care se scóla cu ambitiune si superbia in contr'a preotului, nu e demnu se traiésca, acést'a o si manifestà asupr'a lui Core, Datanu si Avironu, cari scolandu-se in contr'a autoritateri preotiloru, Domnedieu deschise pamentulu si-i inghití de víi.

Dara cum-cà preotii suntu de onoratu in modulu celu mai insemnatu se vede si din ace'a lucrare alui Domnedieu, dupa care lasa se se aléga preotu, respective tribulu din care au se se aléga preotii lui Israilu, ce'a ce ne spune apriatu prin inverdfírea toiagului celui uscatu alui Aronu. ⁴⁾ Asia dara famili'a din care se ffa servitorii altariului, Domnedieu in test. vechiu o desémna prin minune, deci prin acést'a a voitu se arete cà elu doresce si voiesce cá preotii se ffa onorati mai pre susu de toti si tóte. Si de ace'a si demanda Domnedieu cá, cu oleiulu cu care se ungu filii lui Levi, cei consacрати de preoti, altulu nemene se nu cuteze a se unge, càci care va cutezá cu mórte va morí, ⁵⁾ precum si ace'a este demandatu, ca preotulu se nu descopere capulu inaintea nimenui. ⁶⁾ Éra pre vestmentele lui erá depinsa lumea, càci imbracatu in acele vestmente, tóte necesitatile si lucrurile ómeniloru le ducea inaintea lui Domnedieu. In capu portá mitra, dela care in partea de

¹⁾ II. Imp. 8. 18. — ²⁾ Eccl. 7. 31—32. — ³⁾ Deut. 17. 12.

⁴⁾ Num. 17. 8. — ⁵⁾ Esod. 30. 32—33. — ⁶⁾ Lev. 10. 6.

înainte atârná diadem'a cea sacra de auru, pre care erá scrisu numele lui Domnedieu, ca asia cene 'lu va vedé se scéfe cà in preotu are de a onorá pre omulu lui Domnedieu. ¹⁾

Pre langa onórea ce-o prescrite Domnedieu in sant'a Scriptura preotiloru, ei au fostu cei mai bene prevediuti între tóte triburele lui Israilu.

Asia se scía cà toti filii lui Israilu plateau decima Levitiloru din tóte fruptele pamentului, din tóte animalele ma chiaru si din póme si lâna. ²⁾ Celu antaiu-nascutu alu tuturoru animaleloru cu pitióre, erá a preotiloru, pârg'a, seau dupa cum se esprima s. scriptura: medu'a oleiului, vinului, graului si a altoru frupte, erá a preotiloru. ³⁾ — Acést'a nu erá destulu, ci candu preotulu facé jertfa pentru espiarea pecatelor, se aducéu mai multi miei, cari toti eráu a preotiloru. ⁴⁾

Din jertfe inca avéu preotii mare folosu, càci peile animaleloru ce eráu de a se arde întregi, eráu a preotiloru, precum si carnea animaleloru, ce se jertfiáu pentru espiarea pecatelor. ⁵⁾ Si alte multe nenumerate venite avéu preotii, asia câtu de nu ar' fi avutu nece un'a posesiune alta, totusi numai din decimele si celealalte venite dela cele 11 triburi: ar' fi fostu celu mai avutu tribu in totu Israilulu; dara pre langa tóte aceste Levitii mai avéu 48 de cetati cu tóte pamenturile lor, aceste cetati adunáu decimele de pre la cei'alalti.

Asia dara, déca preotii testamentului vechiu au fostu intru atât'a onorati, déca se bucuráu de asia venite frumóse si acést'a numai cá se póta duce una viétia comoda, ne-lipsita si neimpreunata cu grigi'a: „óre mane ce vomu manea,“ „óre mane veni-ne-voru sapsii, seceratorii etc. càci de nu, acolo ne piere pucinulu fruptu alu cruntei nóstre trude?“ cu atât'a mai mare onóre se cuvene preotului din testamentulu nou, càci: trecut'a umbr'a legei si darulu a venit.

(Finca va urmá.)

Teodoru Petrisioru.

¹⁾ Lev. 8. 9. — ²⁾ Lev. 27. 30. — ³⁾ Num. 18. 21, 3. 13, 8. 17. 18. 12. Exod. 13. 2. ⁴⁾ Lev. 7. 8. Lev. 7. 7, 6. 26. ⁵⁾ Jos. 21. 20. 39.

Camesi'a Domnului nostru Isusu Christosu.

Din opulu Marx S. Geschichte des heil. Roches in der Domkirche zu Trier.
Trier 1844.

La Evreii vechi a fostu datena a portá dóue vestimente unulu preste altulu: una camesia, care erá strensa catra trupu cu o cingátoria, apoi candu amblá, ori lucrá, o sufulcá, pre ast'a de asupr'a luá una mantéua lunga pâna la glesne.

Camesi'a erá tiesuta rotundu, si nu cusuta, de-asupr'a erá deschisa.

Asia a fostu tiesuta si camesi'a Domnului nostru Isusu Christosu. ¹⁾

Dupa una traditiune vechia camesi'a lui Christosu, o a fostu tiesutu Preacurat'a Vergura Mari'a, dupa daten'a de atunci; căci in vechime torsulu si tiesutulu eráu eschisivu numai ocupatiunile femeieloru.

Candu au rostignitu pe Domnulu nostru Isusu Christosu, ²⁾ soldatii au aruncatu sorti asupr'a camesiei lui Christosu că acarui'a deintr'ensii se fia, pentru-că n'au voitu se o bucatiésca.

Apostolii, cari au fostu de facia la restignirea Domnului, n'au lasatu camesi'a in manele inamiciloru, se o profaneze. ci o-au cumperatu, si o-au tienutu in ascunsu pentru frie'a dusmaniloru, pana-ce in tempurile lui Constantinu celu mare, crestinatatea si-a eluptatu cu atâtea lacremi, doreri si sfoie de sange — „*sanguis martirum semen Christianorum*“ — locu demnu, pe tronulu imperatescu.

In anulu 326 s. Elena, mam'a lui Constantinu celu mare, visitandu Palestin'a, dupa multa intrebare si cercetare, a aflatu crucea, titlatur'a, cuietele si camesi'a Domnului.

Man'a lui Constantinu celu mare s. Elena s'a nascutu in Trieru, care cetate, in privinti'a afaceriloru politice si basericesci, se numiá atunci a dóu'a Roma.

Ce a fostu dara lucru mai firescu, decátu ca s. Elen'a a prezentatu camesi'a Domnului nostru Isusu Christosu cetatiei Trieru.

In tempurile migratiunei popóreloru, din temere se nu se profaneze ori rapésca, acésta camesia a fostu ascunsa in catedral'a din Trieru; — si se scié preste totu, cumcá camesi'a Domnului este in Trieru, dara că in ce locu e asiediata, nu scié nemene, pana-ce in anulu 1196 Joanu I-ii Archiepiscopulu Trierului, a renovatu catedral'a Trierului, — candu apoi in unulu deintre altare s'a

¹⁾ Vedi la Ev. Joanu c. 19 v. 20.

²⁾ Vedi la acelaasiu in c. 19 v. 20 si 24.

afiatu camesi'a Domnului, de unde luandu-se in lun'a lui Maiu aceluiasiu anu, spre mai marea bucuria si desfatara a toturoru cetatieniloru, s'au aretatu la totu poporulu, si dupa ace'a s'au inchisu din nou in altariulu principalu.

La 300 de ani dupa ace'a, adeca in anulu 1512 la rogarea Cesarelui Maximilianu I-iu s'au espusu pentru antai'a-data camesi'a Domnului la privirea poporului. Multime de poporu s'au coadunatu atunci pentru cá se vedia camesi'a Domnului, convinsi fiindu cá prin acést'a facu unu lucru cuviosu si placutu inaintea Domnului.

In anulu 1524 a demandatu pontificele Leo alu X-le cá totu la 7 ani se se espuna camesi'a Domnului nostru Isusu Christosu la privirea poporului, si cá totu ênsulu care se va întorce si 'si va marturisi pecatele, apoi cu tóta pietatea se va cuminecá cu santulu trupu si sange a Domnului nostru Isusu Christosu, se capete indulgentii plearic. — Inse dupa-ce in acelea tempuri au fostu turburari infricosiate, nu s'au espusu camesi'a Domnului fora numai in anii 1531, 1545 1553, 1585, 1594.

In resbelulu de 30 ani camesi'a Domnului a fostu transportata in Colonia, inse dupa pucinu tempu érasiu fú asediata in Trieru — din caus'a deseloru resbele — inse numai dupa pacea dela Westfalia la 7 ani s'au potutu espune la privirea poporului.

Candu Francesii au atacatu Trierulu, camesi'a s'au transportatu in Ehrenbreitstein si acolo s'au si espusu in 1734. In 1739 dein caus'a resbelului de 7 ani fú dusa indereptu io Trieru si acolo s'au espusu la privirea poporului. — de unde inse in anulu 1765 érasiu s'au transportatu in Ehreubreitstein, unde dein nou fú espusa.

In anulu 1794 candu Francesii au inundatu provinciile dela Renu, camesi'a Domnului o-au dusu in Bamberg, é' in 1796 pre tempu scurtu o-au dusu in Bohemi'a. In 1803 fú dusa in Augsburg, de unde in 1810 érasiu s'au transportatu la loculu seu in Trieru, si la rogarea poporului s'au si espusu.

Mai pre urma s'au espusu in anulu 1844, candu unu milionu de ómeni s'au coadunatu in Trieru, cá se vedia camesi'a Domnului. La acésta espusetiune a camesiei Domnului, in vederea poporului, s'au intemplat multe insanetosiari miraculóse, pentru víu'a credentia, iubire si sperantia in Domnulu.

De atunci in cóce n'a fostu espusa camesi'a Domnului nostru Isusu Christosu.

Alessiu Anderko homorodanu.

RECENSIUNE CRITICA LITERARIA.

Biografi'a Santului Joanu Chrysostomu

a archiepiscopului constantinopolitanu,

scrisa de

Georgiu Pasc'a.

Gherla, 1876. — III. si 107 pag.

Pâna candu va mai esistá o literatura basericésca, pâna atunci nu voru lipsi nici incercarile de a-si aretá cenev'a productivitatea s'a in unulu seau altu ramu alu azelei'a. Acést'a nisuintia nu póte omulu decátu se o laude; si inca atunci mai vértosu candu atari incercari se ivescu chiaru acolo, unde literatur'a basericeloru nóstre romanesci este mai saraca. Acestu ramu este Patristic'a seau déca mai voimu patrologi'a, acarei problema este a ne face cunoscuti cu productele literarie a parentiloru basericeí, considerate acele din tote punctele de vedere. Istori'a literatur'eí romanesci nu se pote laudá cu unu atare opu in acestu ramu alu scientiei. Si candu unu mare cunoscutoriu a SS. parenti si patrologu — Ceillier — dice, cá nu este obiectu asupr'a cáruí intieleptii si invetiatií se-si ff eserciatiu poterile cu atát'a energia cá asupr'a scrietoriloru ecle-siastici; acést'a este de a se intielege de streini, si cu deosebire de francesi. -- Asia candu se ivesce câte o mono- seau biografia pre acestu terenu ea trebae primita cu multiamita, chiaru si atunci candu póte cá nu ne multiamesce intru tóte trebuintiele si accep-tarile, — sciindu cá si vointi'a de a folosi causei inca 'si are meritulu seu.

Din sfer'a scientieloru patrologice ne stá inainte o biografia a S. Joanu gura de aur. Ea pórtá titul'a de susu. — Este aparuta in anulu trecutú; -- publiculu o va fi cetitu si esprimatú judecat'a asupr'a ei in forulu internu seau chiaru si esternu. Cu tóte acestea credu cá nu va fi prea tardiu si superfluu. a-o considerá din punctu de vedere a acceptariloru nóstre si trebuintieloru moderne.

Viéti'a si personalitatea unui scrietoriu in genere seau a unui s. parente in specia nu póte ff considerata decátu din trei puncte de vedere principali: bio- si bibliologica, si doctrinarie. Va se dica: seau i-se tractéza numai viéti'a (Viétile santiloru); seau nu-mai productivitatea s'a literaria prin enumerarea si analisarea scrieriloru (asia Du Pin in colosal'a scriere: *Bibliothèque ecclésiastique*); seau in fine in legatura cu cele de susu se espune si si-stemulu respectivulu scrietoriu dupa punctele mai marcante cate au affatu la densulu considerare: dogmatica, morali si practice etc.

Se nasce acum întrebarea : care din aceste trei forme ne p^ote multiamⁱ trebuin^tiele mai bene ? Din care din aceste trei se p^ote trage mai multu folosu pentru trebuin^tiele de astadi si acceptarile basericelor^o n^ostre romanesci ? Raspunsulu nu e greu, si 'lu potemu dá negativu dⁱc^undu cá form'a prima singura nu ne p^ote dá nemicu. — In categori'a ac^est'a cade si scrierea D-lui Pasc'a. Ce face insemnatatea istorica a unui barbatu ? Suntu casuri unde si vi^etⁱa cá atare este de ajunsu spre a asigná unei personalitati unu locu insemnatu in istori'a omenimei si a cultarei ; inse de comunu insemnatatea si val^orea, meritulu si considerarea posteritateri se mesura dupa productivitatea cuiv'a, se mesura cu mesur'a ideiloru originali si cari au lucratu o iniriurintia asupr'a urmasiloru. Nu omulu cá atare domnesce posteritatea ci mass'a ideiloru sale sanetose, cari i-i constituiescu personalitatea si determina vi^etⁱa. Spectabilulu autoru cá professoru si pedagogu va fi sciendu bine, cá ori-ce lucrare literaria trebue se fia condusa si de o idea pedagogica. Cá atare problem'a ei trebue se fia : edificarea lectoriloru prin largirea cercului ideiloru loru. Se p^ote ajunge acestu scopu prin espunerea séca a vietiei chiaru si acelu mai celebru omu ? Decumv'a Dlu Pasc'a raspunde afirmativu, atunci errat valde doctissimus vir. Pedagogulu Ziller dⁱce : problem'a etico-pedagogica este formarea idealulu personalu ; inse neci unu poporu, neci unu tempu nu se multiamesce a aretá numai intr'unu modu abstractu si teoreticu acestu idealu alu personalitateri. (Vorlesungen üb. allg. paedag. pag. 20.) In prefaci'a scrierei din cestiune inca se da, din partea Dlui P., spressiune acestei idei.

Dupa acestea considerari se vedemu ce ne dá Dlu P. — Nemicu alta decátu vi^etⁱa S. Joanu Gura de auru, dupa form'a cea de antaiu aretata mai susu, insemnandu si numele diferiteloru scrieri la locul^o si tempulu, unde a cugetatu cá s'a scrisu. Si anumitu : Dela pag. 1—94 este espusa vi^etⁱa S. Joanu Gura de auru, dela nascere pana la m^orte. Aci autorulu a aretatu multu zelu, multa pietate si multu interesu facia de modelulu eloquentiei ecclesiastice. Nu este inse destulu de criticu. Autorulu cunosce si a cetitu cu atentiune biografi'a lui Chrysostomu espusa in Migne : Patrologiae cursus completus ; nu a cercatu inse bio- si monografiale speciali. Migne a adunatu ce e dreptu t^ote prolegomenele dela t^ote editiunile opereloru lui Joanu Gura de auru. Nu a eserciatu o critica óre-care, ci ac^ea a lasatu-o respectiviloru scrietori speciali in presupunerea cá aceli'a nu voru primí de fapte istorice t^ote istorisirele cáte se allega de personalitati cá si a S. Joanu Gura de auru ; asia d. e. istorisirea cu episcopulu Cyrinu in Calcedonu, la Dlu P. pag. 56. — Dlu P. cunosce bene pre Vascotti ; nu cunosce pre : Hergenrötter : die antiochenische Schule ; Fesler : Institutiones patro-

logica; nu pre Fleury; pre Tilmont 'lu citéza odata, de-sî in asta privintia a ajunsu la rezultate forte considerabili; nu se face amen-tire de Magon: patrologie; de Mitternutzer in Bibliothek der Kir-chenväter 1869 seg. de Rösler 1777—1787; nu de Rohrbacher si Du Pin etc. — Altmentrenea ni-a spusu in prefacia că se va tiené de Migne; deci nu ne cuprinda mirarea că si scrierea Dsale este defectuósa. — Lipsesce unu indice alu cuprinsului; espunerea e impartita in 34 titulatURI nenumersate; — si asia orientarea este fórte anevoiósá.

Viéti'a S. Joaná Gura de auru are trei periode: pana la intrarea in cleru, cá presbiteru in Antiochi'a si viéti'a s'a cá episcopu (vedi Lutz: Chrysostomus 1859.) Period'a prima la Dlu P. nu este su-ficienta. Nu ne spune unde a studiatu; amintesce pre Libaniu. Cine a fostu Libaniu? Retoru nascutu in Antiochi'a la 314, a fostu activu in Athen'a, Constantinopolu, Antiochi'a † 384. (vedi Funke Reallexicon. In Menologiulu (mineiu) de Bud'a 1781, pag. 241, se spune espressu că pre tempulu teneretieloru lui Joanu Gura de auru, Libaniu si Andragathiu erau activi in Antiochi'a. Acelu Libaniu a fostu invetiatoriu S. Vasiliu, Greg. Naz., Julianu Apos-tata etc. Acestea se potu vedé din corespondentiele lui Vasiliu cu Libaniu (Vas. ep. 19. Liban. ep 4, 20, 21.) Noi scimu că in teneretie Chrysostomu s'a ocupatu cu lectur'a lui Plato si Demostene; Dlu Pasc'a nu ne spune. — Asemenea nu ne spune unde si candu s'a intalnit cu S. Vasiliu.

Espunerea vietiei cá presbiteru in Antiochi'a, cá episcopu si Archiepiscopu in Constantinopolu, viéti'a in esiliu, relativu este corecta si suficienta. De doritu ar' fi fostu mai multa esactitate cu privire la scrieri. Ce'a ce lipsesce aci se suplinesce prin apen-dicele lui Stiltzing, cu comunicarea carui Dlu P. a facutu unu mare serviciu pentru cei ce se intereséza despre ordulu cronologicu alu scrieriloru santului Joanu Gura de auru.

In cele limbistice trebuie se marturisescu sinceru, cá limb'a este că se nu dicu togmái rea, dar' necorecta; ori si cum póte fi numai romanésca nu. Necasulu póte vine si de acolo, cá Dlu Pasc'a a tradusu căm verbalu din Migne; apoi in acele prolego-mene nu este o limba clasica latina. — De proba voiu reproduce catev'a locuri: asia pag. 25. citatulu din nota: Nullus est in orbe christiano liber tot etc. Dlu P. neci 'lu traduce verbalu neci liberu, ci díce: „nu este carte mai rara in tóta lumea crestina“ ca omilie in matheiu; — dóra mai pretiósá?! — Apoi „cente“ in locu de suta, a avorbí in locu de a agrái, in locu de a convinge, de a persvadá etc.; funte in locu de fontana; eremu in locu de desiertu, precandu togmái asia este acest'a de latinescu, precum este cel'a de grecescu — si altele.

Afora de acestea mai ocuuru unele constructii sintactice proprii: Asia construirea lui *fu* singulare cu pluralu: d. e. pag. 73, in un'a fatalitate . . . *tóte fu* nestecate si turburate. Cugetám la inceputu cá va fi erore de tipariu. Am cautatu si am vedíutu cá preste totu numai de 9 ori vene înainte si totu asia. — O alta si mai originala este d. e. pag. 3. Dupa-ce am capetatu . . . n'a fostu se nu fia *saltata, eschiamata . . . facuta*; vedi pag. 6. Teodoru la sfatulu lui Chrys. . . O atare construire barbara vene înainte preste totu de 18 ori si totu asia; pre ce base? — Se trecemu spresiuni cá: a avocá in locu de a rechiemá, cá ordinatiune intru eppu in locu de ordinare etc.

In fine erá de doritu, togmai pentru realisarea dorintiei Dlui P. de pre p. III. cá se fi adausu si catev'a modele din oratiunile, panegiricile si omíliele S. Joanu Gura de auru. — Mai facundu Dlui Pasc'a si ace'a observare cá nu „Chrysostomu“ este santu ci Joanu, care mai tardíu a capetatu predicatulu de susu, deora-ce nu predicatele se canoniséza ei subiectele, — si pre langa cele de susu recunosc meritulu cartiei D-sale, fora cá totusi prin acésta se se faca superflua alt'a mai buna. Literatur'a romana doresce imbunatatírea sórtei sale nu prin *cârti*, ci prin *scrieri si opuri bune*. Mai affidezu pre D. autoru, cá considerarile acestea nu au esítu din spiritu destructoricu, neci se le considere cá „calumnii a petulantiloru“ (prefacia pag. III.) Suntu vederi subjective basate pre date positive.

Gregorin Pletosu.

Pro memoria.

Libertatea psihologica este una proprietate naturala a sufletului, una proprietate inerinte cu vointi'a; vointi'a este supusa in individu la legile ratiunei; individulu, in familia este supusu la legile ordinei domestice; ordinea domestica este supusa la legile ordinei civile; ér' ordinea civila este supusa la dreptulu sociale.

Omulu dupa legile naturei s'ale nu pote usá de facultatile s'ale cu libertate decátu in spatiulu in care ratiunea i-a asemnatu actiunea; — chiaru in acestu spatiu omulu nu póte dispune de ele fora se cascige capacitate prin desvoltarea lóru cu ideiele de moralitate, de dreptu si de justitia; — omulu trebuie se se invetie a se servi cu ele spre a nu le vatemá, si a contractá obiceiulu de a marginí usulu loru in hotarele de unde nu produce neci unu reu altui individu, neci unu reu societatii; cáci: ómenii nu devinu liberi decátu traindu una viétia laboriósá, industriósá si morala.

Redactoriu: N. F. Negrutiu.

Imprimari'a diecesei de Gherl'a.